

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

9. Iter nauibus toto imperio Sin.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

bium, quadringentæ supra mille componunt. Mirandus, oppido ad stuporem labor, seu moles attendas illorum lapidum peruectas, & paratis columnis impositas; seu præcipuè latomicarum tam fauentes venas, ut tanto inde numero excidi, eadem omnes mensura potuerint; ac ne quod pontem transmissuri discrimen subirent, latus utrumque peribolus eodem ex lapide, à lapsu defendit; & leonum figuris sua è basi extantibus, similique ornatu pulchrè distinguitur, sed intelligendum de ponte quod narro, eius alteram solùm partem describere, ab Logano nimirum oppido, ad castellum medio ferè ponti inædificatum, qui porrigitur in partem alteram haud multò breuiorem, cætera iam dictæ in omnibus parem. Insumpti feruntur in id opus milliones dumtaxat quatuor (demus enim hoc nomen vsu tritum, commoditati Latini abaci) quam summam opinor in Europa, nemo non iusto censeat minorem, quare aduertendum est apud Sinas artifices omnes gratuitam operam publicis ædificiis ex officio debere, reliquos tam vili conuocari, ut diurna Europei mercede, Sinenses decem facillè diem locent.] Hæc eò promere libuit ab teste oculato, ne minorum nimiam admirationem incredulitas sequeretur. Sunt enim eiusdem generis pontes, centum arcibus suspensi, & paludosis, ac inuiis impositi vallibus, aut fretis. Alij fissuris montium, & verticibus rupium injecti, altitudine oculis formidanda, recisis in murum scopulis ad trabes inferendas, quoad materiam vbique absque numero ex marmore tum puro tum vario; sunt quoad architectonicam, exquisitæ artis, & elegantissimæ ad ornatum sculpturæ.

9.
Iter nauibus
toto imperio
Sina.

Quanquam autem hæc tanta publicarum viarum amœnitas, nedum facilitas, viatoribus præbeant gratum iter, sed nullus curruum apud illos vsus; boni vero illi Literati, hoc est vniuersa regni nobilitas, tam timidè equitant, ut cum officia per vrbes obeunt, quæ verantur fungi humeris alienis, aurigas duos hinc inde ad frenos habeant; maiestatis quidem nonnulla specie, re ipsa ne cespitans vel ferociens equus, illos excutiat; etsi adeo ignaui equi Sinenses sunt indole, ut audito solum Tartarorum inhitu in fugam vertantur. Accedit quod iidem Literati, sortiri crebro regendas Prouincias soliti, coguntur cum suis familiis mutare stationes: hinc fit ut nauium quàm terræ sit illic ad iter frequentia densior. Opportunitatis præsertim fauente illicio, quod Imperij pars, nulla sit tam longè ab aliis semota, quàm alicuius fluuij cum iis nexus non copulet, ex quo illud Riceij scite dictum, Sinas videri sibi Venetias. Quamocumq; Cantonis Metropoli, Pechinum vsque Imperij regiam leuæ numerantur sexcentæ, dempto solum diei vnus per montem itinere, reliqua sunt nauigijs peruia. Cùmque fluminum lapsus præcipientes occurrant non pauci, mirum quantum ingenij nacti sunt Sinenses ad inuentionem machinarum, quibus ita illos complanant ut enavigentur securè ac facillè, clausis nempe multo & sumptuosissimo aggere vadolis, refusoque aliunde aquarum in ea superfluo. Vbicumque
vero

vero fluuiorum editiores fossas & torrentes, parum tuto munit ripa vel agger humilior, & periclitantur ab eluuiouibus fata, & ab aqua decessu nauigia, ripas circum obarmant muris è commisso marmore altis & solidis ad retrudendas in alueum restagnationes, & ictus annium, quibus & aliis ad commodos, atque perpetuos quoquò versum, nauigantium commeatu, decies, plus minus, centena millia aureorum è silco regio dicuntur impendi. Tam trahendis in aduersos amnes, transmittendisque vltra retinacula illorum, nauibus, præsto semper est turba ingens, regio pariter conducta sumptu, & nauæ fluminum artificue suæ tam experientes, vt nihil sit illis intium nihil intutum. Flumen est Minus in Prouincia Fochiensi, aquis rapidis tam præceps, vt proni aluei triduum, diebus decem, nisi aduerso vix naues iterent; saxi præterea, & scopulis fractæ passim torquentur, & conuoluuntur vnda, summo vectorum periculo, cuiusmodi loca peculiari sollicitudine euadenda P. Simon à Cugna illac nauigans notauit ad trecenta. Subeunt tamen hæc audenter nauæ, artis suæ securi & lembis manuariis, temone ad puppim & proram duplici, sic præcipitium temperant, vt inter vicinos scopulos, arrecta, præsentique industria, & morentur impetum flexu continuo, & periculum exeant. Hinc trita Sinis parcemia, nauis cartacea, sed nauta ferreus: at Sinensium fluuiorum tanquam reges duos suspiciunt; alterum leucas duas latum, & quæ illum P. Palmerius transuectus est, septem; maris filium sonat Chian quod est fluuio nomen, pulcris illum natura, eiusque ars æmula distinxit insulis. Sunt in iis quadrato ex lapide fabrefactæ turres, eû superposito illis eleganti fano, & fani custode Ofciano, (qua de secta dicendum inferius) hic nauigiis prætereuntibus suam exhibet grauitatem, mitti obolum petens, ad alendam suo idolo lampadem, quæ lumen iis factura sit ad declinandam fluuij vbiq; discrimina, quæ absque lignea, lignei Dei sui ope euaserit nemo. Caput tollit hic annis inter montes Mini, & regni confinia, mediisque Boreæ & Austrò, ab occasu medium secat imperium, vsque dum sub regia Nanchino, Orientali mergatur Oceano. Multas interluit, & sæcundat Prouincias, multosque scissus in alueos, suam denique in fossam redit, formatis in continenti compluribus insulis, earum præcipua, qua se in mare exonerat, ampla est, parque munitissima vrbi capiendæ, quæ illic omnino tanto erat magis necessaria, quanto maris accessus violentior naues extraneas vel hostiles, in ipsa poterat Sinarum viscera inferre, cum lunaribus vicibus ad centum leucas redundans à mari fluuius pertingat. Alter annium Princeps Hoan, antea nominatus, à croceo dicitur, quem & inducit subtilioris potius, terræ, quam arenæ; dilutus color, & quidem ita dense vt aquæ sedimentū quæ inde hauritur, eius tertiam partem efficiat: hinc Sinæ de rebus in spem longam reiectis; dictitant, futuras cum Hoanus limpida fluxerit, quod negant nisi post annos mille contingere. Habet præter hoc turbidum exleges, & enormes auctus; improuisis interdum eluuiouibus

crumpens extra se, confirmansque in Sinis exterorum odia, & metum dum vident Hoanum nequaquam indigenam, aliumde inuectum, in Sinas grassari & quam longè in eos excurrit tyrannum agere. Nascitur enim ex lacu Sino ex quo in alium angusto sinu transfunditur, in Chemluni montibus iacentem, è regione Prouinciæ Siciuensis, & si verum est quod fama aliqua traditum Riccius comperit suos etiam fontes Ganges habet ad radices illorum montium eiusdem Prouinciæ, quam ipse Chunlun, non Chenlum nominat: illinc ad Austrum Indiam peruadens, in Sinu Bengalæ moritur, de Gange vt vt fit; longos tractus regnorum emensus Hoanus, illuc tandem peruenit vbi Decumani, (de quo dictum est) muri progressu intercluso, ad Septentriones longius rapitur, & percursis Siami desertis Sinas denique intrat, excipiturque aperto muro, postque metas Prouinciis variis signatas, mari demum forbetur, non longè ab Hoaingano, vrbe præcipua Prouinciæ Nanchinensis, trigesimo quarto gradui subiecta. Nec Sinensi regno, vnus hic infestus est fluuius, rarus admodum annus est qui eluuiouibus non vexetur, & annium restagnatione, sic Pechinum annus 1607. refluxis aquis miserè obruit; Nanchinum subsequens, magno quidem locupletum damno, sed calamitate pauperum maiori.

10.
Multitudo
& pulchritudo
navium
incredib.

Huic tot annium numero qui omnem percommode in partem, Sinarum inter se miscent vltro citroque commercia, respondet navium innumerabilitas, & splendor de quibus qui scribunt, non putant longinquis se fidem facturos; est qui horis perpaucis onerarias censuit quingentas, quæ velis, Nanchinum subibant, ex quo item potest de vrbis populo & opibus conici. Bis mille bellicas vidit nobilis Lusitanus, sub maris Præfecto, custode Prouinciæ Cantonensis quæ regni limes est maximè suspectus, nullam vero in iis, Indiarum Cercuris ingentibus impatem, cataphractas omnes, suoque milite ac remigij instructas. Habet sola regio Cantonensis familiarum viginti millia in mari degentium, nec ambigitur quin pari numero aquas vt terram; Sines incolant. Distant enim à nostris plurimum eorum nauigia; tument nostra tametsi grandia in ventrem toto cadauere; extant non altius ex aquis quam opus sit ad fluctus retundendos, ne per tempestates ab iis deprimantur, omnisque illorum commoditas, duorum conclauium angustiis clauditur summæ puppi iniectis. Naues autem Sinarum, seu nectariæ sint, seu onerariæ domos portant commodæ laxitatis, Architectorum manu suis ad normam dispositas membris, & partibus; suis contignationibus laqueatas; suo in superioribus gynecæo, quo vitis nec pedem inferre nec oculum liceat. Iam illarum informatio, & ornatus, quibus vehuntur Magistratus, & diuites; imo aliæ vulgo formam referunt, nostrarum trirremium, sed habent Proreges, Mandarinorum præcipui, & Prouinciarum præfecti, Musicorum turbam ex castello ad proram, Tympanistas, Tubicines, & istiusmodi Cantotes qui repetita frequenter symphonia dominos suos exhibent.